

хи просування у вивченні матеріалу. Реалізувати це можна за допомогою представлення матеріалу у вигляді порцій у різноманітній послідовності на основі інструкцій і пояснень, довідкової системи, що супроводжують матеріал та дають можливість студенту не обмежуватися логікою електронної програми, а на власний розсуд використовувати різноманітні частини матеріалу в пошуках потрібного, тим самим відбувається побудова індивідуального маршруту самостійного пізнання і самоконтролю [2; 4].

Таким чином, використання інформаційних технологій у організації самостійної роботи студентів не тільки дозволяє інтенсифікувати їхню роботу, а й закладає основи їхньої подальшої постійної самоосвіти, отже, педагогічне інформаційно-освітнє середовище, яке створюється за допомогою інтеграції сукупності програмно-апаратних і традиційних форм навчання, і визначає самостійну роботу студента як незалежнішу та творчу.

Список використаної літератури

1. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів / В.І. Бондар. – К. : Вересень, 2006. – 129 с.
2. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ / Л. М. Журавська // Освіта та управління. – 2009. – Т. 3, № 2. – С. 15–19.
3. Козаков В. А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение: учебн. пособ. / В. А. Козаков. – К. : Вища школа. – 2010. – 86 с.
4. Ландэ Д. В. Поиск знаний в интернет. Профессиональная работа / Д. В. Ландэ. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2011. – 72 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Фесенко М.Є., Зюзіна Л.С., Козакевич В.К., Жук Л.А., Артёмова Н.С.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Висвітлені питання організації самостійної роботи студентів. Обґрунтовані доцільність мотивації як одного з провідних напрямів підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: самостійна робота, інноваційні методи.

У вищій медичній освіті самостійна робота студентів (СРС) завжди була одним із найважливіших компонентів навчального процесу. СРС передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної діяльності, на молодших курсах дозволяє розширити і закріпити отримані базові знання та вміння студента, на старших сприяє розвитку пошукового потенціалу майбутнього фахівця.

У першу чергу необхідно достатньо чітко визначити, що ж таке СРС. У нашому дослідженні СРС - це будь-яка діяльність, пов'язана з «вихованням мислення» майбутнього фахівця, інакше кажучи, будь-який вид занять, який створює умови для зародження самостійного мислення і пізнавальної активності, пов'язаний із самостійною роботою [1; 2]. У широкому сенсі під самостійною роботою слід розуміти сукупність усієї самостійної діяльності студентів як у навчальній аудиторії, так і поза нею, в контакті з викладачем та без його присутності.

СРС реалізується:

- безпосередньо під час аудиторних занять – на лекціях, практичних і семінарських заняттях, при написанні студентами навчальної історії хвороби;
- у контакті з викладачем поза рамками розкладу – на консультаціях із навчальних питань, у ході творчих дискусій на заняттях студентського наукового товариства, при ліквідації заборгованості, при виконанні індивідуального завдання і т.п.;
- у бібліотеці, вдома, в гуртожитку, на кафедрі – при виконанні студентом навчальних і творчих завдань.

Межі між цими видами роботи доволі розпливчасті, а самі види самостійної роботи перетинаються.

Отже, СРС може відбуватися як у аудиторії, так і поза нею. Слід зазначити, що для активного оволодіння знаннями в процесі аудиторної роботи необхідно, принаймні, розуміння навчального матеріалу, а оптимально – творче його сприйняття.

Активна СРС можлива лише за наявності серйозної та стійкої мотивації. Найсильніший мотиваційний чинник – підготовка до подальшої ефективної професійної діяльності.

Найпростіший шлях – зменшення кількості аудиторних занять на користь СРС – не розв'язує проблему підвищення або навіть збереження на попередньому рівні якості отримуваної освіти, оскільки зменшення обсягу аудиторної роботи зовсім не обов'язково супроводжується реальним збільшенням СРС, яка може бути реалізована в пасивному варіанті. Саме інноваційні освітні технології спрямовані на те, щоб підвищити інтерес до навчання, привчити студента працювати самостійно, бути компетентним і мобільним, адаптуватися до вимог сучасного суспільства.

Провідну роль у організації СРС відіграють інформаційно-комунікативні технології (ІКТ), адже вони відкривають студентам доступ до самоосвіти, нетрадиційного накопичення знань через джерела ІКТ, розширюють можливості для творчості. Це не просто засоби навчання, а й якісно нові технології в підготовці конкурентоспроможних фахівців [4].

СРС при вивченні дисципліни з використанням інформаційних технологій має бути організована як цілісна система:

- використання освітніх сайтів;
- робота з електронними виданнями;
- виконання індивідуальних завдань на основі використання ІКТ.

Контроль СРС охоплює відповіді на тестові завдання, розв'язання задач, захист навчальної історії хвороби [3; 4]. Навчально-методичні комплекси, створені на кафедрі, включають лекційні курси (з мультимедійним супрово-

дом), питання та тестові завдання з кожної теми з пропедевтики педіатрії і неонатології із залученням низки програм, які дозволяють використовувати навчальні комп'ютерні методики, переліки питань для контролюючої СРС, створення інформаційного банку зі списком літератури з дисципліни.

Ефективним засобом організації СРС на клінічній кафедрі виступають контрольована самостійна аудиторна робота в поєднанні з інформаційними технологіями, тобто навчання і самоконтроль із використанням комп'ютерних програм. Це дозволяє студенту самостійно засвоювати матеріал у зручний для нього час, з відповідними психологічними установками, що підвищує рівень оволодіння знаннями.

Колектив кафедри для оптимізації СРС з дисципліни «Пропедевтика педіатрії» урахує принципи, подані нижче.

1. Органічний зв'язок із навчальною роботою, спрямований на розширення і поглиблення отриманих у аудиторії знань, умінь і навичок. Чітка постановка мети, визначення кінцевого результату, тобто вирішення комунікативних задач.

2. Урахування індивідуальних здібностей, рівня знань і навичок кожного студента, яке набуває все більшого значення у світлі різного ступеня підготовленості студентів з дисципліни «Пропедевтика педіатрії». Диференціація навчальних завдань сприяє досягненню справді свідомого і міцного оволодіння знаннями. Необхідно зазначити також набагато сильнішу особистісну мотивацію до вивчення дисципліни.

Науково-дослідна робота студентів, максимально наближена до професійної діяльності, також не виключає самостійної роботи з проблем педіатрії. Незамінним у цьому зв'язку стає вміння орієнтуватися в новій науковій інформації, самостійне творче оволодіння нею.

Висновок. Раціональна організація самостійної роботи студентів з використанням інноваційних форм та ІКТ не лише забезпечує якісне засвоєння навчального матеріалу, а й закладає основи подальшої постійної самоосвіти і самовдосконалення, а інформаційне освітнє середовище, яке створюється за допомогою інтеграції сукупності програмно-апаратних і традиційних форм навчання, робить самостійну роботу студента більш творчою.

Список використаної літератури

1. Волосовець О. П. Зміст і форми організації самостійної роботи студента у вищих медичних навчальних закладах IV рівня акредитації / О. П. Волосовець // Медична освіта. – 2004. – № 1. – С. 5–8.
2. Закон України «Про вищу освіту» // Голос України від 06. 08. 2014 №148.
3. Півторак К. В. Формування особистості та мотивації до навчання у студентів медичного університету / К. В. Півторак, І. В. Феджага // Медична освіта. – 2011. – № 4. – С. 28–31.
4. Скробач Н. В. Самостійна робота студентів вищих навчальних закладів як важливий елемент сучасної підготовки фахівців / Н. В. Скробач, І. Г. Гаврик, Ю. В. Дельва // Галицький лікарський вісник. – 2014. – № 2. – С. 110-111.

РОЛЬ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТА-МЕДИКА

Филенко Б.М., Ройко Н.В., Пелипенко Л.Б., Степанчук А.П., Проскурня С.А.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Широке використання інноваційних технологій навчання, збереження і поглиблення знань, отриманих на морфологічних кафедрах, із подальшим їх удосконаленням, - актуальні завдання навчання, виконання яких дозволить сформувати творчу особистість, здатну до самостійної відповідальної праці.

Ключові слова: патоморфологія, анатомія, гістологія, інноваційні технології.

Патоморфологія – медична наука, яка вивчає структурні основи хвороб і патологічних процесів. Патологічна анатомія займає проміжне положення між фундаментальними і прикладними науками. Оскільки патологічна анатомія - це наука про зміни структури, то поряд із нормальною анатомією, гістологією, цитологією та ембріологією вона входить до наук, які охоплюють поняття «морфологія». Водночас усталена традиційна назва «патологічна анатомія» не повністю відображає суть, оскільки вона включає патологічну гістологію і гістохімію, патологічну цитологію та патологічну ембріологію [2].

Межа між нормою і патологією в багатьох випадках досить умовна, а структурні, хімічні та функціональні зміни в організмі невід'ємні одна від одної. З одного боку, з деякими поняттями, наприклад, із регенерацією, некрозом, апоптозом студент уже ознайомився в курсі гістології, з іншого боку, при описанні структурних змін він ще буде стикатися з біохімічними проявами, що лежать у їхній основі, з описом функціональних порушень, які супроводжують патологічні зміни структури органів, тканин і клітин.

Особливостями викладання патологічної анатомії є те, що будь-який патологічний процес або нозологічна одиниця вивчається на різних рівнях структурної організації живого – від організмозового до ультраструктурного. Це перш за все дає студенту повне уявлення про суть патологічного процесу та сприяє формуванню клініко-анатомічного мислення, що дуже важливо для майбутньої професійної діяльності.

Поглиблене морфологічне дослідження хвороби на всіх рівнях організації організму людини вимагає всього арсеналу сучасних методів – від макроскопічного до електронно-мікроскопічного, гістохімічного й імуногістохімічного. Проте неможливо виявити патологічні зміни, не знаючи нормальної анатомії, гістології, цитології, біохімії, фізіології.

Отже, актуальним завданням стають організація і постійне вдосконалення навчального процесу, метою якого стане найкраще оволодіння студентами методами дослідження та подальше вдосконалення навичок. Це можливо лише за умови широкого використання інноваційних технологій навчання, збереження і поглиблення знань, отриманих на попередніх базових кафедрах із подальшим їх удосконаленням [1; 3].

Навчальний процес на кафедрах поєднує кілька моделей навчання: пасивну (лекції), активну (практичні заняття, самостійна робота), інтерактивну (науково-дослідна робота).